

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF MURAT ÖZDEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/40475)

Karar Tarihi:12/1/2022

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Basri BAĞCI
Raportör : Elif ÇELİKDEMİR ANKITCI
Başvurucu : Yusuf Murat ÖZDEMİR
Vekili : Av. Kemal ULUSOY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir gösteri sonrası göz yaşartıcı gaz kapsülünün isabet etmesi neticesinde yaralanma iddiasıyla açılan tam yargı davasının kabul edilmemesi ve bu karara karşı istinaf talebinin kesin olarak reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/12/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler doğrultusunda tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. 1987 yılı doğumlu olan başvuru, Ankara'da yaşamaktadır. Anlatımına göre başvuru, Gezi Parkı eylemleri olarak bilinen ve ülke geneline yayılan protesto eylemlerinin

31/5/2013 tarihinde Ankara'da gerçekleşen kısmına katılmış; eylem alanından ayrılmasının ardından saat 20.00'de arkadaşlarıyla birlikte Kızılay Meydanı'na doğru yürürken kolluk görevlileriyle karşılaşmış; kolluk görevlilerinin gaz fişegi kullanması nedeniyle gazdan kaçarken gaz fişegi kapsüllerinden birinin sol gözüne isabet etmesi neticesinde yaralanmıştır.

10. Olaydan sonra ilk önce Çankaya Hastanesine ardından Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesine götürülerek tedavisi yapılan başvuru, iki ameliyat geçirdiğini ve on beş gün hastanede yatarak tedavi olduğunu ifade etmiştir.

11. Başvuru 13/6/2013 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) başvurarak kendisini yaralayan kolluk görevlileri ile Ankara Valisi, Ankara İl Emniyet Müdürü, üst düzey kolluk amirlerinden şikâyetçi olmuştur.

12. Başsavcılık tarafından başvurunun şikâyetiyle ilgili olarak başlatılan soruşturma (2013/79638) 10/7/2013 tarihinde başka bir soruşturmaya (2013/83171) birleştirilmiş, kolluk görevlileriyle ilgili yapılan soruşturma 27/9/2013 tarihinde bu soruşturmadan ayrılarak farklı bir soruşturma numarası (2013/118920) üzerinden yürütülmüştür. Soruşturmanın birleştirme ve ayrılma aşamasında başkaca işlem yapılmamıştır.

13. Başsavcılıkça başvurunun bildirdiği tanıkların ifadesi alınmak üzere davetiye yazısı düzenlenmiş ise de bu davetiyelerin tanıklara tebliğ edildiği veya tanıkların ifadesinin alındığına ilişkin bilgi soruşturma dosyasında mevcut değildir.

14. Başvurunun şikâyet ve delillerinin tespitine yönelik 11/2/2014 tarihinde ifadesi alınmıştır. Başvurunun ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ... Kızılay istikametine doğru yaya olarak giderken Amerikan Büyükelçiliği ile Ankara Sanayi Odası arasında polisler tarafından bize doğru gaz bombası atıldı. Gaz bombaları eğik atışla atılmıyordu. Doğrudan kalabalık üzerine hedef gözetilerek atılıyordu. Bu gaz bombası fişeklerinden bir tanesi önce benim yanımdan geçti. İkincisi de başıma isabet etti. O anda şoka girmem nedeniyle sonrasını hatırlamıyorum.

... Şikâyetçiyim."

15. Adli Tıp Kurumu Ankara Adli Tıp Şube Müdürlüğü (Adli Tıp Kurumu) tarafından başvuru hakkında rapor düzenlenmiştir. 11/2/2014 tarihli rapor şöyledir:

"Yusuf Murat Özdemir'in yapılan muayenesinde ve Ankara Numune Eğitim Araştırma Hastanesinin Uzman Dr ... imzalı 31/10/2013 tarih ve bla sayılı raporu, Numune Eğitim Araştırma Hastanesinin 31/05/2013 tarih ve 3541 no.lu raporunun tetkikinde;

Gözüne yabancı cisim atılma ifadesiyle başvurduğu, sol gözde konjektivanın hiperemik, kemotik, korneal yüzeysel laserasyonlar ve totale yakın boya tutan epitel defekti, düzensizlik ve ödem olduğu, travmatik midriyazis, hifema, ÖK ayrıntıları seçilemediği, limbusta saat 7'den başlayan skleral şüpheli penetrasyon alanı olduğu, fundusul sağda doğal olduğu solda aydınlanmadığı kayıtlı olup yapılan muayenesinde sol gözün sağa göre küçük ve hiperemik olduğu, irisin seçilemediği tespit edilmiş şahıs halen sol gözünde ışığı dahi hissedemediğini görmenin olmadığını belirtmiş olup;

Kesin raporunun tedavisinin yapıldığı Ankara Numune Eğitim Araştırma Hastanesi Göz Kliniğince şahsın muayenesinin yapılarak tedavisinin tamamlanıp tamamlanmadığı

tamamlanmış ise sol gözde görme derecelerini gösteren rapor ile birlikte şahsın muayene edilmek üzere Şube Müdürlüğümüze gönderilmesinden sonra verileceğini bildirir ön rapordur."

16. Başsavcılık tarafından soruşturma 15/5/2014 tarihinde daimî aramaya alınmış, üç ayda bir aramayla ilgili kolluk biriminden bilgi talep edilmiştir. Daimî arama kararında şüpheli, meçhul sanık; suç, görevi kötüye kullanma olarak belirtilmiştir.

17. Diğer taraftan başvuru, gaz fişegi kapsülüyle yaralandığını iddia ederek İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğüne (İdare) yapmış olduğu başvurusunun 8/10/2013 tarihli işlemle reddi üzerine Ankara 4. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) İdare aleyhine manevi tazminat ödenmesi istemiyle dava açmıştır.

18. İdare Mahkemesince 28/12/2016 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Karar gerekçesi şöyledir:

"Dava dosyasının incelenmesinden, ... davacı Yusuf Murat Özdemir'in bu toplantı ve gösteri yürüyüşüne aktif olarak katıldığı, adı geçen taraftan verilen şikayet dilekçesi üzerine 'kamu adına soruşturma ve kovuşturma yapılmasına gerek olmadığına' karar verildiği anlaşılmıştır.

Bu durumda, protesto eyleminin yukarıda belirtilen gelişimi dikkate alındığında kolluk görevlilerince asayişin sağlanması için eyleme müdahale etme, göstericilerin dağıtılması ve gözaltına alınmasına ilişkin olarak mevzuatta öngörülen zor kullanma yetkisinin kullanımına dair şartların oluştuğu, kaldı ki davacının yaralanması ile ilgili olarak doktor raporundaki bulguların kolluk görevlilerince yapılan müdahale sırasında meydana geldiğine ilişkin hiçbir bilgi, belge, görüntü ya da delilin dava dosyasında yer almadığı, bu bakımdan yaralanma olayı ile idarenin eylemleri arasında herhangi bir illiyet bağı kurulmasının hukuken mümkün olmadığı, öte yandan idarenin eylemi ile yaralanma olayı meydana geldiği kabul edilse dahi, bu yaralanmanın kolluk görevlilerince defalarca yapılan ikazlara rağmen dağılmayan ve asayışı bozan eylemcilere karşı yapılan müdahalenin istenmeyen neticesi niteliğinde olduğu sonucuna varıldığından; davalı idarenin tazmin sorumluluğunu gerektiren unsurları taşımayan olayla ilgili olarak davacıların tazminat istemlerinin kabulüne olanak bulunmamaktadır."

19. Başvurucunun istinaf talebi, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin (Bölge İdare Mahkemesi) 4/10/2017 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir. Ret kararını 28/11/2017 tarihinde tebliğ aldığı belirtilen başvuru 15/12/2017 tarihinde istinaf kararını temyiz etmiştir.

20. Başvuru 19/12/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

21. Başvurucunun temyiz istemi, başvurunun inceleme tarihi itibarıyla Danıştayda değerlendirme aşamasındadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

23. Başvurucu; katıldığı Gezi Parkı gösterilerinden sonra bir kolluk görevlisinin kendisini hedef alacak şekilde gaz fişeği kullanması nedeniyle yaralanarak sol gözünü kaybettiğini, buna karşın açılan tam yargı davasında tanık beyanlarına başvurulmaksızın ve sağlık raporlarında yeterli inceleme yapmaksızın davanın reddine karar verildiğini, yapılan istinaf incelemesinde kararın Danıştay yolu kapalı şekilde onandığını oysaki başvurucunun zararının süregelen nitelikte olup dört yıl öncesinin miktarıyla bağlı kalınamayacağını ve bu nedenle istinaf kararına karşı temyiz yolunun açık olması gerektiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Bakanlık görüşünde, başvuru konusu yargılamanın Danıştay incelemesi aşamasında olduğu, başvurucunun itirazları ile dosya kapsamındaki bilgi ve belgeler dikkate alınarak yargı makamlarınca detaylı incelendiği ve başvurucunun tazminat isteminin kabulüne olanak bulunmadığının değerlendirildiği belirtilmiştir.

25. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formunda dile getirdiği hususları yinelemiş, ayrıca Bölge İdare Mahkemesinin kararının kesin olarak verilmemesi gerektiğini iddia ederek bu kararı temyiz ettiğini beyan etmiştir.

B. Değerlendirme

26. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

27. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34). Mahkemeye erişim hakkı bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52). Öte yandan mahkemeye erişim hakkı ilk derece mahkemesinde dava açma hakkının yanı sıra itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkını da içerir (Ali Atlı, B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49).

28. Başvurucunun şikâyetlerinin özü açılan tam yargı davasının reddedilmesi ve bu ret kararına karşı yapılan istinaf başvurusu sonunda verilen kararın kesin olmasına dayanmaktadır. Öncelikle başvurucunun istinaf talebinin kesin olarak reddedilmesi şikayetiyle ilişkili olarak mahkemeye erişim hakkı kapsamında inceleme yapılmıştır.

29. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, §§ 19, 20; Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

30. İlk derece veya istinaf mahkemesince *kesin olduğu* belirtilerek verilen kararlara karşı kanun yolunun açık olduğu iddia edilerek yapılan şikâyetlerin öncelikli olarak kanun yolu nezdinde (istinaf/temyiz) dile getirilmesi gerekmektedir. Kesin olarak verilen kararlara karşı kanun yoluna başvuru hakkının engellendiği iddiasıyla doğrudan Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Başvurucunun kararın kesin olmadığı iddiasının öncelikle istinaf/temyiz merciinde tartışılması gerekmektedir. İlk derece/istinaf mahkemesinin kesin kararlarına karşı -kararın kesin olduğu belirtilsin veya belirtilmesin- kanun yoluna başvurulması kural olarak bireysel başvuru süresini etkilemez. Bununla birlikte karara karşı üst kanun yollarına başvurmada tartışmalı durumların söz konusu olduğu hâllerde yani başvurunun üst kanun yoluna başvurusunun kabul edilebilir nedenlerinin bulunması durumunda başvuru süresi kanun yolu merciinin kararının öğrenilmesinden itibaren başlayacaktır (*Umut Öztürk* [GK], B. No: 2017/37079, 29/9/2021, § 36).

31. Somut olayda başvuru, istinaf kararına karşı temyiz talebinde bulunmuş olup bireysel başvurunun incelenme tarihi itibarıyla temyiz talebi Danıştay tarafından değerlendirilmemiştir. Bu durumda Anayasa Mahkemesinin *Umut Öztürk* kararında ortaya koyduğu ilkeler çerçevesinde etkili olduğu değerlendirilen temyiz inceleme sonucunun beklenerek sonuçtan haberdar olunmasından itibaren başvurunun otuz gün içinde bireysel başvuru yapması beklenir. Dolayısıyla başvurunun henüz olağan kanun yollarının tüketilmeden yapıldığı değerlendirilmiştir.

32. Bu noktada başvuru konusu yapılan idari davanın esasına ilişkin şikâyetlerin Danıştay incelemesinden sonra -şayet temyiz talebi reddedilirse- süresi içinde bireysel başvuru yapıldığı takdirde Anayasa Mahkemesince incelenebileceği vurgulanmalıdır.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI